

Hukuk Alanında Neden Batılı Hukuk Tercih Edildi ?

Tercih miydi ? Zorunluluk muydu ?

* Hukuk sisteminin başka bir ülkeye aktarılmasına resepsiyon deniyordu, tanzimatla beraber batı ülkeleri bunu osmanlıya zorladı. Vaatler, barışlar vb. karşılığında telkin etti, ve kabul ettirdi.

* Batı her yönden ileri olduğu için, Osmanlı avrupanın hukuk sistemini aldığı anda kendisinin de ilerleyeceğini düşündü.

* Batı ile ilişkiler arttıkça hukuki anlaşmazlıklar artmaya başladı, anlaşmazlıkları uyuşmazlıkları ihtilafları ortadan kaldırmak da hukuk tercihinde etkili olmuştur.

* Osmanlı devleti batı ile yakınlaştıkça yeni tip suçlar oluşmaya başlamıştı. Bu yeni hukuki davalar kadı tarafından yönetilemiyordu. Osmanlı devletinin de o sırada reform beklentisi içinde olması, kendisini yenilemesi gerekmesi de yine etkenlerden birisidir.

Değişen Hukuk ile Osmanlıda Hangi tür Mahkemeler Oluştur

1. Kadı Mahkemeleri:

(Tek Başkanlı - Kadı) Tanzimatla beraber, sadece aile hukuku ile sınırlandırıldı, evlenme, boşanma, miras gibi işlerle ilgilendi.

2. Karma Mahkemeler:

Osmanlı vatandaşları ile ecnebilerin hukuki anlaşmazlıklarına bakan mahkemelerdi. Verilen kararlar genellikle yabancıların lehine olurdu. 1860 sonlarında Şer-i Hukuk ticari davalarda tamamen terk edilip batı tipi hukuk benimsenmiştir. İlk defa avukat, tanık vs. bu mahkemelerde bulunmuştur.

3. Nizamiye:

Aile hukuku hariç tüm davalar, süreç içinde bu modern mahkemelerde bakılmaya başlandı.

4. Cemaat Mahkemeleri:

Osmanlı içindeki gayri müslimlerin kendi toplulukları içindekendi davalarına baktıkları yer.

5. Konsolosluk Mahkemeleri:

Ülkeye gelen turistlerin davalarına bakılan yerdi.

Bu çok parçalı sistem cumhuriyetin kurulumundan bir süre sonra ortadan kaldırıldı.

ISLAHAT FERMANI (1856)

Kırım harbi bittikten sonra bir barış anlaşması olacaktı. İngiltere ve Fransa, Osmanlı katılması için jest bekledi ve Osmanlı ıslahat fermanını dururdu.

Islahat Fermanı ağırlıklı olarak batılı ülkelerin isteği üzerine Osmanlı gayri müslimlerine daha geniş haklar aktarılması için ilan edildi.

* İstanbul Rum Patrikhanesinin aldığı kararları padişah yalnızca onaylayabilecekti ve artık patrikler seçtiklerinde ömür boyu görevden ayrılmayabileceklerdi. Osmanlı kontrol kaybetti.

* Kilise, Manastır ve gayri müslim okullarının yeniden inşası için izin istenince Osmanlı izin verecekti, böylece bu okulların sayısında artış oldu.

* Devlet memurluğuna, subaylık ve askerliğe bütün vatandaşlar eşit olarak atanacaktı. Bir çok bakanlıkta gayri müslimler görev almaya başladı.

* Her toplum ve topluluğun kendi okulunu açma hakkı verildi. Farklı farklı konular işleyen okullar açıldı.

* Resmi yazışmalarda hıristiyanlar için hakaret anlamına gelecek kelimeler yasaklandı. (Gavur vs.)

* İl ve ilçe meclislerine gayri müslimlerin seçilmesi daha da kolaylaştırılacak, pozitif ayrımcılık yapılacaktı.

* Bütün ülke vatandaşlarını ilgilendiren konularda MVAA* görüşmelerine cemaat temsilcileri de katıldı.

*MVAA = Meclis-i Vala-yı Ahkam-ı Adliye

Tanzimat fermanı daha geniş kararları (konuları) bulundurmaktadır. Islahat fermanı ise neredeyse tamamen gayri müslim Osmanlı vatandaşları için çıkartılmıştır. Her ikisi de Batı kaynaklıdır.

30 Mart 1856 Paris Anlaşması

Avrupa devletleri Osmanlı toprak bütünlüğünü garanti altına aldılar. 20 yıl boyunca buna uydular. 20 yıl boyunca Osmanlı modernleşmesi için iyi bir vakitti.

Bu anlaşma ile Osmanlı Avrupa hukuk sisteminin bir parçası sayıldı, ve o günkü Avrupa toplumunun bir parçası oldu. Osmanlı - Avrupa entegrasyonu, modernleşmenin de tetikleyicisidir.

Mekteb-i Mülkiye (1857)

3 yıllıktır. Paris siyasal bilgiler fakültesinin Türkiye kopyasıdır. Vali, Kaymakam vs. yetiştiren ilk modern siyasal bilgiler okuludur. Türkiye Cumhuriyetinde tek parti döneminde bu okul Ankara'ya taşınıp 4 yıllık olmuş, bugün ise Ankara Üniversitesi Siyasal Bilimler Fakültesi bu okulun devamıdır.

Abdülaziz (1861 - 1876)

Bu padişahın sonraki padişahlar Abdülmecid'in oğullarıdır.

Abisinin yaptığı harcamaları kısacağını duyurmuştur, ancak borçlanmalar giderek artmıştır. Battı balık yan gider düşüncesi ile harcamalara devam etti. Dış borçlar katlanarak artmaya başladı.

Vergiler - yeni bir vergi çıkarttı. Emlak vergisi denilen bu vergi ilk önce İstanbul'da başlatıldı.

* 1863 te ilk Türk Fuarı (Sergi-i Umumi-ı Osmani) Osmanlı genel sergisi, Osmanlı mallarını tanıtmak amaçlı olarak açıldı. O zamanlar fuar açmak bir trendti, iktisadi bir yakınlaşma ve tanıtımda rol oynuyordu. Önemli bir iktisadi atılımdır. Bundan sonra her açılan fuara bir temsilci gönderilmiştir. 1893 yılında Chicago'ya Osmanlı evi inşa edilmiştir.

* 1866 Abdülaziz Mısır'ı ziyaret etti. Hem anlaşmazlıklara tül çekmek, hem de Mısır'a sus payı vermek gidiş amaçlarındandır.

Mısır yönetim ailesi bir ünvan istiyordu. Padişah olamayacaklardı ama Farsça prens olan Hıdiv ünvanını Osmanlı bu aileye vermiştir. Hıdiv Kasrını da M. Ali Paşa ailesi gövde gösterisi olarak yaptırmıştır.

* 1867 de ilk ve son olarak Osmanlı padişahı bir Avrupa gezisine çıkıyor. Paris, Londra, Belçika, Prusya (Almanya), Avs.Macaristan ziyaret ediliyor. Gezi çok geniş bir kadro ile yapılıyor. Türk modernleşmesinde çok etkilidir.

İlk defa Padişahın Avrupayı görmesi ve 300 kişiyle endüstri devrimini vs. görmesi topluluğu

çok etkiliyor. Gezi sıradan bir gezi değildir, modernleşme iradesinin Padişah bazında oluşmasında önemlidir.

Avrupa halkı yıllardır kendilerine anlatılan Osmanlı Padişahını görüyor. Sevgi ve merak ile karşılıyor. Padişahın süslü elbiseleriyle Paris sokaklarından geçisi Avrupa basınında etki yapıyor. Osmanlı imajının Avrupada çağdaşlaşması için bu gezi çok büyük önem taşıyor.

* Bu dönemde saray masrafları çok fazla arttırılmıştır, çalışanlar artmış, 5000 kişilik memur kadrosunun sadece saray için çalıştığı öğrenilmiştir. Sahilhaneler kurulmuştur, 30 - 40 odalı (bugün kalan tek sahilhane Mehmet Emin Yalısındır) zengin yalıları yaptırılmıştır.

* Çırağan sarayını Abdülaziz yaptırmıştır.

* 1869 ilk defa Pasaport yönetmeliği çağdaş anlamda ve Avrupa ile uyumlu olarak Abdülaziz döneminde yönetmeliğe giriyor. Bu İstanbula giriş çıkışta da kullanılıyor, göçleri engellemek amaçlı olarak.

* 1870 de Bulgarlar Fener Patrikhanesinden ayrılıp kendi patrikhanelerini kurdular. "Ekserhane".

* 1873-1874 te açılan Tünel, yer altı toplu taşıma sistemi Abdülaziz zamanında açılmıştır, Galata - Beyoğlu nu birbirine bağlar.

* Yangınlarla mücadele için, tuğla ithal edilmiştir. Bu tuğlalar iki evin arasına konuyordu ki birisi yanınca öbürüne sıçramasın. Yangınları önlemede bir diğer önlem ise Beyazıt kulesidir (Yangın Gözetleme Kulesi) 85 metredir ve o günkü İstanbul'un heryerini gören bir kuledir. Zaman zaman meteoroloji için de kullanılmıştır. Burada yakılan ışık ile halka meteorolojik bilgi verilmiştir. Şöyleki:

Yeşil - Yağmurlu , Kırmızı - Kar , Gri - Güneşli , Sarı - Sisli ... şeklinde ilk harfler işaretlenirdi.

* 1876 da tahttan indirildi, daha sonra intihar ettiği söylendi. Bilekleri kesilmiş olarak bulunmuştu. Güreşe meraklı bir padişahı, binişe de meraklı idi. Bugünkü Büyükdere Caddesi binicilik yapması için kendisi tarafından yaptırılmıştır.

* Demir yolları ilk defa Osmanlı devletine girdi. Küçükçekmecedan Yedikule'ye kadar ilk demiryolu hattı kuruldu. Topkapı sarayı bahçesinden geçmesine izin verildi, bugünkü sirkeci garına kadar geldi. Daha sonra iyice uzayarak Edirne - Paris Şark Expresi oluşturuldu. Bu demiryolu için 1954'e kadar borç ödenmeye devam edildi. Daha sonra türkiyenin birçok yerine tren gitmeye başladı.

İdadilerin (lise) sayısı sürekli arttı ve bazı idadiler padişahın özeniyle daha özel ders programları uygulamaya başladı, ve Sultaniye ismini aldı. İlki Galatasaray Mektebi Sultaniyesidir. Kızlar için idadi ise 1880 'de açılacaktı.

MVAA 1868 de yeniden 2'ye ayrıldı.

1. Divan-ı Ahkam-ı Adliye (Adi Kararlar Meclisi)

En yüksek düzeyli düzeltme mahkemesidir, bugünkü YARGITAY.

2. Şura-yı Devlet (Devlet Şurası 1924)

Bugünkü DANIŞTAY.

Şurayı Devlet de kendi içerisinde 3 'e ayırılır.

1- Tanzimat 2- Maliye 3- Mülkiye

Artık güçler ayrılığı Osmanlı Devleti için kesinleşmiştir. not: Vahdeti Kuva = Güçler Birliği 1863'te Divan-ı Muhasebat da bugünkü SAYIŞTAY olarak, oluşturulmuştu.

Abdülaziz döneminde ortaya çıkan Yeni Osmanlılar (İlk Muhalifler) oluştu.

İlk defa yerli basın ortaya çıktı. Özel bir gazeteydi. 1840 William Churchill kurucusudur.

1860 Tercüman-ı Ahval

1862 Tasvir-i Efkar Osmanlı devletinde çıkan ve muhalefet yapmaya başlayan gazetelerdir. Bu 2 gazete ülkede kamuoyu oluşturdu. Namık Kemal bu gazetelerde yazıyordu. Osmanlının siyaset, sanat, kültür gibi her alanda yenileşmesini istiyorlar, işte bu yüzden kendilerine Yeni Osmanlılar diyorlar.

Daha sonra padişah başkasından Avrupa'ya kaçarak orada Jön Türkler adını alıyorlar. Anayasal parlamenter sistem içinde tam yurttaşlık, Türkiyede tam Anayasa, seçim ve tam yurttaş olan vatandaşlar olsun istiyorlar.

Ali Suavi ilk defa din ve devlet işlerinin birbirinden ayrılması gerektiğini söyleyen kişidir.

Ziya Paşa da "İdare-i Cumhuriyye" ile cumhuriyet fikrini ilk defa ortaya atan kişidir.